

DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66)
УДК 657:330

Д.О. Селецька, здобувач

Державний університет «Житомирська політехніка»

Нормативне регулювання формування звітності зі сталого розвитку

(Представлено: д.е.н., проф. Замула І.В.)

Стаття присвячена дослідженню нормативного регулювання формування звітності зі сталого розвитку, актуальність якої обумовлена зростаючим впливом діяльності підприємств на довкілля, суспільство та економіку. На сьогодні формування звітності зі сталого розвитку для українських підприємств не є обов'язковим, однак в умовах посиленої євроінтеграції розуміння міжнародних та європейських стандартів звітування стає критично важливим.

Метою дослідження є огляд чинного нормативного регулювання в частині формування звітності зі сталого розвитку та розробка пропозицій щодо його впровадження у діяльність українських суб'єктів господарювання. Стаття аналізує стандарти Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку (ESRS) та стандарти Ради з міжнародних стандартів звітності у сфері сталого розвитку (ISSB).

GRI пропонує універсальні, тематичні та галузеві стандарти, які забезпечують комплексний підхід до розкриття інформації про впливи підприємства на економіку, суспільство та довкілля. Стандарти ESRS, що стали обов'язковими для великих компаній та підприємств, акції яких котируються на фондових біржах ЄС, спрямовані на гармонізацію звітності зі сталого розвитку в межах Європейського зеленого курсу. Стандарти ISSB, що містять рекомендації SASB, TCFD та CDSB, забезпечують розкриття фінансово значущої інформації для інвесторів.

Аналіз показав, що всі три системи стандартів значною мірою узгоджені між собою, що полегшує процес переходу між ними для підприємств. Використання стандартів GRI в Україні може стати підґрунтям для подальшого переходу на стандарти ESRS та ISSB в разі вступу України до ЄС. У статті підкреслено важливість розробки методичних рекомендацій щодо впровадження GRI для українських підприємств.

Результати дослідження свідчать про необхідність активного впровадження міжнародних стандартів звітності зі сталого розвитку в Україні для підвищення прозорості, довіри з боку заінтересованих сторін та стратегічного управління підприємствами.

Ключові слова: сталий розвиток; звітність зі сталого розвитку; GRI, ESRS; ISSB; соціальна відповідальність; нефінансова звітність; ESG.

Актуальність проблеми. Участь суб'єктів господарювання у досягненні цілей сталого розвитку вже давно перейшла від «популярного віяння» до обов'язкового компоненту у формуванні довіри заінтересованих сторін. Вітчизняні підприємства все частіше пов'язують свою діяльність з активною підтримкою навколишнього середовища, покращенням добробуту суспільства з паралельним досягнення своєї фінансової стійкості та відповідно звітують за існуючими ризиками та можливостями перед стейкхолдерами. На сьогодні формування звітності зі сталого розвитку для українських підприємств не є обов'язковим, однак у контексті посиленої євроінтеграції розуміння порядку звітування за існуючими міжнародними та європейськими стандартами і рекомендаціями є важливим для всіх суб'єктів господарювання, які планують таку звітність формувати або вже це роблять.

Нормативне регулювання складання звітності зі сталого розвитку має багаторівневий характер та відіграє ключову роль у забезпеченні якісного відображення суб'єктами господарювання інформації щодо впливу на економіку країни або її окремих регіонів, стан навколишнього середовища та суспільства. З огляду на великий перелік нормативних актів у сфері сталого розвитку постає питання, за якими саме вимогами звітуватись?

Представлене дослідження допоможе зрозуміти, які ключові аспекти звітування наразі діють, для кого звітування у сфері сталого розвитку стане або є обов'язковим, яким чином стандарти та рекомендації допомагають у формуванні довіри заінтересованих сторін та на які вимоги краще орієнтуватись українським підприємствам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вітчизняних науковців у своїх працях дослідження нормативного регулювання формування звітності зі сталого розвитку проводили Д.О. Грицишен, І.В. Жиглей, І.О. Макаренко, О.Г. Сокіл, В.В. Гик, М.А. Проданчук та інші. Варто зазначити, що серед зарубіжних дослідників це питання розглядалося частіше, зокрема, варто виокремити такі праці: Бенуа Мужено та Жан-П'єр Дуссулен «Бібліометричний аналіз Глобальної ініціативи звітності (GRI): глобальні тенденції в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються» [22]; Ейріні Камініоті,

Костянтина Коттаріді та Клер Економіду «Біоекономіка та корпоративна звітність GRI: аналіз прикладів» [24]; Талал М.А. Альджаджаві, Юсеф Долаб і Еман Дж.А. Альхфаджі «Роль Глобальної ініціативи звітності (GRI) для досягнення звітності про сталий розвиток» [20]; Артур ван ден Гурк, Інґрід ван дер Клостер «План дій Європейської комісії щодо сталого фінансування та інші міжнародні ініціативи» [23]; Лоес ван Дейк, Стівен Хіджінк, Ларс ін'т Велд «Корпоративна звітність про сталий розвиток» [25]; Паоло Тенута, Доменіко Рокко Камбреа «Заходи ESG і звітність про нефінансову діяльність» [21].

Метою дослідження є огляд чинного нормативного регулювання процесу формування звітності зі сталого розвитку та розробка пропозицій щодо його впровадження у діяльність українських суб'єктів господарювання.

Викладення основного матеріалу. Глобальна ініціатива зі звітності (англ. Global Reporting Initiative, далі – GRI) – незалежна міжнародна організація, яка розробила ряд ґрунтовних рекомендацій для суб'єктів господарювання, різного типу організацій та урядових органів у частині звітування щодо досягнення цілей сталого розвитку. Схематичне зображення системи стандартів GRI наведено на рисунку 1.

Джерело: систематизовано автором на основі [1]

Рис. 1. Система стандартів GRI

Універсальні стандарти містять фундаментальні аспекти звітування щодо відображення впливу на економіку, людей, довкілля та розраховані для підприємств усіх видів діяльності. Зокрема, GRI 1 «Основи» [2] є першим стандартом, обов'язковим для ознайомлення усіма підприємствами, що бажають складати звітність зі сталого розвитку. В ньому визначено ключові концепції, які використовуються у всіх стандартах GRI, окреслено вимоги та принципи звітування, а також надано рекомендації щодо узгодження звіту зі сталого розвитку з іншими звітами для підвищення достовірності.

Стандарт GRI 2 «Загальні розкриття» [3] надає рекомендації щодо порядку розкриття у звіті інформації про структуру та склад управлінського апарату, юридичні деталі діяльності підприємства, про включеність дочірніх компаній, спільних підприємств або афілійованих осіб до звіту зі сталого розвитку, стратегію сталого розвитку, діяльність працівників, взаємодію із заінтересованими сторонами та інші аспекти, що описують профіль та масштаб діяльності суб'єкта, що забезпечує контекст для розуміння його впливів. Останнім універсальним стандартом є GRI 3 «Суттєві теми» [4], що містить покрокові інструкції (рис. 2) з визначення підприємством його найбільш значущих впливів на економіку, навколишнє середовище та суспільство – суттєвих тем.

Як бачимо, перші три етапи визначення суттєвих тем пов'язані з виявленням наявних та потенційних впливів підприємства. Особливістю є те, що суб'єкт ідентифікує такі впливи як частину своєї звичайної діяльності, паралельно враховуючи думку заінтересованих сторін і експертів та аналізуючи галузеві стандарти GRI. Оскільки цей процес є постійним (не тільки безпосередньо перед складанням звітності),

він дозволяє вчасно виявляти нові впливи підприємства і управляти ними в міру їх розвитку. Ці три кроки є підґрунтям для формування четвертого – пріоритизації ключових впливів та відповідно визначення суттєвих тем для звітування.

Джерело: перекладено з [4]

Рис. 2. Алгоритм визначення суттєвих тем

Фактично вивчення галузевих стандартів на етапі визначення суттєвих тем є другим етапом у підготовці до звітування за рекомендаціями GRI, оскільки в них містяться ймовірні суттєві теми для кожної окремої галузі. Саме тому, за наявності стандарту, що відповідає напрямку діяльності підприємства, суб'єкт господарювання зобов'язаний застосовувати його норми під час складання звітності зі сталого розвитку.

Кожен з галузевих стандартів містить перелік можливих суттєвих тем (впливів) підприємства, пов'язаних з галуззю його діяльності, та інформує про необхідність розкриття тієї чи іншої інформації відповідно до теми. Варто зазначити, що складання звітності з огляду на норми галузевих стандартів дозволяє врахувати унікальність впливів сектору діяльності підприємства та забезпечити надання релевантної інформації.

Визначення переліку найбільш суттєвих впливів далі дозволяє суб'єкту звітування звернутися до тематичних стандартів: тих, що містять специфічні індикатори для різних суттєвих тем та дозволяють деталізувати інформацію в їх розрізі. Варто зазначити, що підготовка даних для звіту в межах кожного конкретного впливу підприємства має базуватися на поєднанні інформації, наданої як відповідним галузевим стандартом, так і тематичним, оскільки галузевий стандарт може «диктувати» додаткові вимоги до звітування за певною суттєвою темою, яких не передбачено у тематичному стандарті. Такий порядок застосування стандартів GRI забезпечує логічну послідовність процесу формування звітності – від базових принципів до деталізації інформації щодо розкриття суттєвих тем. Як бачимо, кожен наступний крок у застосуванні стандартів базується на попередньому, що забезпечує повноту та комплексність звіту.

Варто зазначити, що ключовим елементом формування звітності зі сталого розвитку за стандартами GRI є формування індексу GRI – структурного елемента (навігаційного інструменту), в якому відображається перелік усіх розкриттів інформації, що підприємство включає у звіт (табл. 1). Він забезпечує для заінтересованих сторін не тільки зручність користування, а й прозорість звітності, зокрема, якщо суб'єкт господарювання не наводить інформацію відповідно до вимог GRI «Загальні розкриття», то в змісті індексу GRI він має надати пояснення відсутності такого розкриття із зазначенням ґрунтовних причин.

Підводячи підсумки, можемо стверджувати, що стандарти GRI надають комплексний підхід до розкриття інформації, що сприяє кращому розумінню впливів суб'єкта господарювання на економіку, довкілля та суспільство, а також підтримує стратегічне управління та стійкість підприємства. Вони є загальнодоступними та зрозумілими для бажаючих формувати звітність зі сталого розвитку, оскільки представлені у перекладі на 11 мов (у т. ч. й англійську) на офіційному сайті GRI. Для українських підприємств складання звітності зі сталого розвитку за стандартами GRI є вкрай важливим, оскільки у світі панує зростаюча тенденція до підвищення рівня соціальної відповідальності та відповідного звітування. Крім того, впровадження практик формування нефінансових звітів за зазначеними стандартами змушує суб'єкти господарювання проводити аналіз своєї діяльності на предмет функціонування відповідно до цілей сталого розвитку та постійного самовдосконалення.

Таблиця 1

Основні елементи індексу GRI

Елемент індексу GRI	Характеристика елемента індексу GRI
Перелік розкриттів інформації	Містить перелік всіх розкриттів інформації, які підприємство використовує у своєму звіті, що враховує інформацію про економічні, екологічні та соціальні аспекти його діяльності
Нумерація та посилання	Кожне розкриття інформації в індексі має унікальний номер і посилання на сторінку або розділ звіту, де детально описана відповідна інформація, що дозволяє заінтересованим сторонам швидко її знайти
Примітки та пояснення	Може містити примітки або пояснення щодо певних розкриттів інформації, особливо якщо підприємство не може надати якусь інформацію або має виключення
Забезпечення прозорості	Використання індексу GRI допомагає забезпечити прозорість та підзвітність суб'єкта господарювання, роблячи його звітність доступною та зрозумілою для стейкхолдерів, враховуючи інвесторів, споживачів та громадські організації
Структурованість та узгодженість	Індекс GRI допомагає структурувати звітність, забезпечуючи узгодженість та стандартизацію розкриття інформації, що дозволяє порівнювати звіти різних підприємств та оцінювати їх вплив на сталий розвиток

Джерело: складено автором на основі аналізу стандартів GRI

Окрему увагу варто приділити Європейським стандартам звітності зі сталого розвитку (англ. European Sustainability Reporting Standards, далі – ESRS) – 31 липня 2023 року Європейська комісія прийняла Делегований акт щодо першого набору цих стандартів. Головна мета впровадження ESRS – допомогти стейкхолдерам оцінити результат сталого розвитку суб'єкта господарювання, що звітує, як частина Європейського зеленого курсу. Наразі розроблено 12 ESRS (табл. 2), які охоплюють повний спектр питань сталого розвитку.

Таблиця 2

Коротка характеристика ESRS

Група стандартів	Номер стандарту	Тема стандарту	Коротка характеристика	
Загальні	ESRS 1	Загальні вимоги	Охоплює базові вимоги до звітності зі сталого розвитку, які мають виконувати всі компанії	
Загальні	ESRS 2	Загальне розкриття інформації	Включає загальні розкриття, які забезпечують контекст для розуміння впливів компанії	
Тематичні	екологічні	ESRS E1	Зміна клімату	Зосереджується на розкритті інформації щодо впливів компанії на клімат
		ESRS E2	Забруднення	Охоплює розкриття, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища
		ESRS E3	Вода і морські ресурси	Містить інформацію про управління водними та морськими ресурсами
		ESRS E4	Біорізноманіття та екосистеми	Зосереджується на впливах компанії на біорізноманіття та екосистеми
		ESRS E5	Використання ресурсів і циркулярна економіка	Охоплює аспекти використання ресурсів та впровадження циркулярної економіки
Тематичні	соціальні	ESRS S1	Власна робоча сила	Охоплює умови праці та добробут власних працівників компанії
		ESRS S2	Роль працівників у створенні ланцюга вартості	Включає умови праці та захист прав працівників у ланцюзі вартості
Тематичні	соціальні	ESRS S3	Постраждали громади	Охоплює впливи компанії на місцеві громади
		ESRS S4	Споживачі та кінцеві користувачі	Зосереджується на безпеці та задоволеності споживачів і кінцевих користувачів продукції компанії
	управлінські	ESRS G1	Ведення бізнесу	Охоплює аспекти корпоративного управління та бізнес-етики

Джерело: складено автором на основі аналізу ESRS

Аналогічно до підготовки звітності за стандартами GRI, звітування за ESRS потребує послідовного розкриття порядку діяльності підприємства та його впливів. Зокрема, ESRS 1 «Загальні вимоги» інформує про загальні вимоги до підготовки та подання звітності про сталий розвиток, а також містить фундаментальні концепції про правила її складання, тоді як ESRS 2 «Загальне розкриття інформації» визначає вимоги до всіх підприємств (незалежно від галузі діяльності) щодо їх розкриттів у розрізі усіх цілей сталого розвитку. Тобто загальні стандарти обов'язкові до застосування всіма підприємствами, що формують звітність за ESRS.

В той час як тематичні стандарти розроблені для допомоги суб'єкту господарювання розкривати інформацію у розрізі тих цілей сталого розвитку, відповідно до яких підприємство функціонує.

Етапи застосування ESRS у країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) регулюється Директивою ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (англ. Corporate Sustainability Reporting Directive, далі – CSRD). Графік звітування за ESRS наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Графік звітування за ESRS

Тип підприємства	Терміни звітування
Підприємства, які раніше підпадали під дію Директиви про нефінансову звітність (англ. Non-Financial Reporting Directive, далі – NFRD), тобто великі публічні підприємства, великі банки та великі страхові компанії – всі, якщо у них більше 500 працівників), а також великі підприємства за межами ЄС з більше ніж 500 працівниками	Формування звітності у 2025 році за даними 2024 фінансового року
Інші великі компанії, враховуючи інші великі непублічні компанії за межами ЄС	Формування звітності у 2026 році за даними 2025 фінансового року
Публічні малі та середні підприємства (МСП), враховуючи непублічні МСП за межами ЄС	Формування звітності у 2027 році за даними 2026 фінансового року. Проте публічні МСП можуть вирішити відмовитися від вимог до звітності ще на два роки. Остання можлива дата для початку звітування публічними МСП – Формування звітності у 2029 році за даними 2028 фінансового року

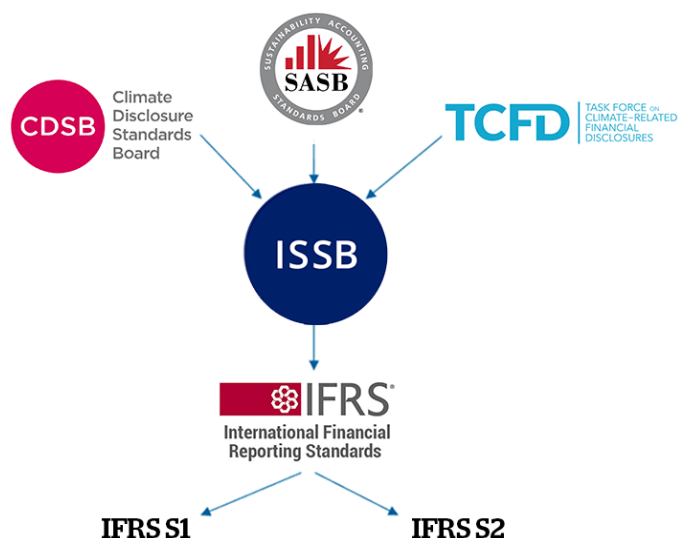
Джерело: складено за [6]

Планується, що такі вимоги будуть обов'язковими під час складання звітності зі сталого розвитку для усіх великих компаній та всіх підприємств, акції яких котируються на біржі (за винятком мікропідприємств); вони вводитимуться поступово для різних типів суб'єктів господарювання вже у 2024 фінансовому році (для публікації звітності у 2025) [5, 6]. При цьому малі та середні підприємства (далі – МСП) мають звітуватися за новими стандартами з 2026 року з можливістю добровільної відмови до 2028 року – надалі вони зможуть формувати звітність зі сталого розвитку відповідно до окремих стандартів, адаптованих до ресурсів та розміру МСП, які Європейська консультативна група з фінансової звітності (англ. European Financial Reporting Advisory Group, далі – EFRAG) розробить у 2024 році, що дасть МСП час для адаптації до нових вимог [6]. Оскільки впровадження зазначених стандартів триватиме з 2024 по 2028 роки, а Україна тримає євроінтеграційний курс, вважаємо, що імплементація ESRS у практики формування звітності зі сталого розвитку вітчизняними підприємствами може стати позитивним елементом під час прийняття рішення про вступ України до ЄС.

Важливими для аналізу з точки зору нормативного регулювання є стандарти Ради з міжнародних стандартів звітності у сфері сталого розвитку (англ. International Sustainability Standards Board, далі – ISSB) – органу, створеного під керівництвом Фонду міжнародних стандартів фінансової звітності; ключова мета діяльності ISBB полягає у розробці стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), які регулюватимуть питання відображення у звітності зі сталого розвитку інформації для задоволення потреб інвесторів [13].

Стандарти ISBB стануть частиною загальної сукупності МСФЗ і шифруються як МСФЗ S (англ. IFRS S), де S позначає «сталість» (англ. sustainability) для відокремлення від стандартів бухгалтерського обліку.

Як базу для власних стандартів ISBB було використано основні положення звітування, закладені Радою зі стандартів бухгалтерського обліку в галузі сталого розвитку (англ. Sustainability Accounting Standards Board, далі – SASB), Радою зі стандартів розкриття інформації про клімат (англ. Climate Disclosure Standards Board, далі – CDSB) та Цільовою групою з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (англ. Task Force on Climate-related Financial Disclosures, далі – TCFD) (рис. 3). Перші два стандарти ISBB було опубліковано у червні 2023 року, чинності вони набувають з 01 січня 2024 року.

Джерело: [14]

Рис. 3. Консолідація формувань, що регулюють складання звітності зі сталого розвитку для роботи ISSB

У 2007 році Всесвітнім економічним форумом (англ. World Economic Forum) було засновано CDSB, на яку покладалася місія у сприянні розкриттю інформації, пов'язаної з кліматичними змінами у звітності підприємств «шляхом розробки глобальної системи корпоративної звітності про зміну клімату» [15]. Однак у січні 2022 року для підтримки роботи ISSB, CDSB було об'єднано у Фонд МСФЗ, і останній взяв на себе відповідальність за CDSB «Структура для звітування про екологічну та соціальну інформацію» (англ. Framework for reporting environmental and social information) та консолідував цей стандарт у межах ISSB.

Варто зазначити, що Фонд МСФЗ створив ISSB у відповідь на вимогу інвесторів та підприємств спростити глобальний ландшафт розкриття інформації про сталий розвиток. Тому з серпня 2022 року ISSB взяла на себе відповідальність за стандарти SASB, які були створені як галузеві специфічні рекомендації щодо розкриття питань сталого розвитку, у т. ч. про кліматичні ризики та можливості [16]. Зокрема, МСФЗ S1 «Загальний стандарт розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком» регламентує, що для чіткого визначення своїх ризиків та можливостей, суб'єкти господарювання мають посилатися на галузеві стандарти SASB і розглядати їх застосовність для тем поза кліматом.

Як і в ситуації зі згадуваними вище структурами, рекомендації TCFD з 2024 року керуються Фондом МСФЗ, оскільки у 2023 році Рада з фінансової стабільності (англ. Financial Stability Board) попросила Фонд МСФЗ взяти на себе моніторинг прогресу звітності про ризики, пов'язані з кліматом [17]. Зокрема, МСФЗ S2 «Розкриття інформації, пов'язаної зі зміною клімату» базується на рекомендаціях TCFD і містить специфічні для галузей показники впливу на кліматичні зміни, сформовані зі стандартів SASB, як супровідні вказівки.

Розглянемо детально МСФЗ S1 та МСФЗ S2. Метою стандарту МСФЗ S1 «Загальний стандарт розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком» є зобов'язання підприємств розкривати інформацію про свої ризики та можливості у сфері сталого розвитку, що буде корисною для користувачів фінансової звітності (ключові – інвестори) під час прийняття рішень щодо вкладень у діяльність суб'єкта господарювання, оскільки його здатність генерувати грошові потоки у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах нерозривно пов'язані зі здатністю підприємства взаємодіяти з суспільством, економікою, навколишнім середовищем у процесі формування ланцюга вартості [18]. Тобто взаємодія суб'єкта господарювання зі стейкхолдерами, ресурсами, економічним та природним середовищем формує взаємозалежну систему, яка формує ризики і можливості, пов'язані зі стійкістю підприємства.

Що стосується МСФЗ S2 «Розкриття інформації, пов'язаної зі зміною клімату», то сфера рекомендацій дещо вужча: розкриття інформації про свої ризики та можливості, пов'язані з впливом на клімат, що можуть впливати на грошові потоки підприємства, доступ до фінансування або вартість капіталу в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах [19].

В обох стандартах фігурує поняття «ризики та можливості, що можуть розумно вплинути», тобто, підприємство має звітувати лише за тими факторами, які мають обґрунтовану можливість вплинути на фінансовий стан підприємства та сталість його діяльності. Такий порядок формування звітності виключає незначні або малоімовірні події, які навряд матимуть суттєве значення у діяльності підприємства, та

допомагає сфокусуватися на суттєвих аспектах, які будуть корисними для заінтересованих сторін під час прийняття рішень щодо взаємодії із суб'єктом господарювання.

За результатом аналізу стандартів GRI, ISSB та ESRS можемо встановити, що значною мірою вони між собою узгоджені (табл. 4).

Таблиця 4

Узгодженість і відмінності між стандартами GRI, ISSB та ESRS

Критерій	Стандарти GRI	Стандарти ISSB	ESRS
Мета та завдання стандарту	Сприяння сталому розвитку та відповідальній діяльності підприємств	Підтримка фінансової стійкості через розкриття інформації про діяльність у сфері сталого розвитку для інвесторів	Гармонізація звітності зі сталого розвитку в ЄС, відповідність європейському законодавству
Обсяг охоплення	Широке охоплення ESG-аспектів, враховуючи економічні, екологічні та соціальні теми	Основний акцент на фінансово значущих аспектах ESG, які безпосередньо впливають на інвесторів та інших заінтересованих сторін	Охоплення всіх аспектів ESG з фокусом на специфічні вимоги законодавчого регулювання у ЄС, враховуючи додаткові вимоги щодо соціальних та управлінських аспектів
Фокус на стейкхолдерах	Всі заінтересовані сторони, враховуючи інвесторів, працівників, споживачів та суспільство	Інвестори та фінансові ринки, оскільки основна мета – надати інформацію, яка важлива для інвесторів при оцінці фінансових ризиків та можливостей	Всі заінтересовані сторони з особливим наголосом на відповідності європейському законодавству
Принципи звітування	Вичерпність, точність, збалансованість, зрозумілість, своєчасність, порівнянність та достовірність	Суттєвість, справедливість, прозорість, повнота, зіставність; основний акцент на наданні суттєвої інформації для інвесторів	Вичерпність, прозорість, порівнянність, доступність; зосередженість на відповідності регуляторним вимогам ЄС
Вимоги до розкриття інформації	Включають як кількісні, так і якісні показники, деталізовані вимоги до розкриття впливу на економіку, суспільство та навколишнє середовище	Основний акцент на кількісних показниках, що мають фінансове значення; розкриття інформації про ризики та можливості, пов'язані з ESG, що впливають на фінансову стійкість	Комплексні вимоги до розкриття кількісної та якісної інформації з урахуванням специфіки законодавства ЄС
Методологія оцінки	Гнучка, дозволяє використовувати різні підходи до оцінки та звітності	Стандартизовані підходи для забезпечення порівнянності даних між організаціями	Гнучка, з урахуванням європейського законодавства, інтегрує різні підходи до оцінки залежно від конкретних вимог
Регуляторний статус	Добровільний, але широко застосований у міжнародній практиці	Напівобов'язковий для фінансових звітів, спрямованих на міжнародних інвесторів	Обов'язковий у межах європейських регуляцій для великих компаній та тих, що котируються на фондових біржах в ЄС

Джерело: складено автором на основі аналізу ESRS, стандартів GRI та ISSB

Оскільки кожен з наборів аналізованих стандартів якісно регламентує порядок детального розкриття інформації щодо практик сталого розвитку підприємства та своїх впливів на навколишнє середовище, економіку та суспільство, то постає питання: чи будуть складнощі у суб'єктів господарювання, що звітують за стандартами GRI при переході на звітування за ESRS, оскільки воно є обов'язковим у країнах ЄС? Так само виникнуть складнощі у вітчизняних підприємств, що складають звітність за GRI, після вступу України до ЄС. Європейська комісія запевняє, що ESRS бере до уваги дискусії з ISSB та GRI, щоб забезпечити дуже високий ступінь взаємодії між стандартами ЄС і світовими стандартами та запобігти непотрібній подвійній звітності компаній [9].

З 2021 року GRI офіційно підтримує технічну роботу з розробки ESRS через угоду про спільне створення з EFRAG, органом, уповноваженим розробляти ESRS. EFRAG і GRI наразі завершують плани щодо наступних кроків для посилення співпраці в майбутньому. Зокрема, дві організації мають намір спростити процеси звітності за допомогою цифрової таксономії та системи кількох тегів для відповідних

стандартів. Постійні зусилля на підтримку узгодження означитимуть, що компанії зможуть звітувати відповідно до стандартів ESRS і GRI в одному звіті [8].

Згідно з Меморандумом про взаєморозуміння EFRAG і GRI [10], дві організації об'єдналися в групи технічних експертів одна одної та взяли на себе зобов'язання обмінюватися інформацією, а також максимально узгоджувати діяльність зі встановлення стандартів і часові рамки. У грудні 2022 року GRI опублікувала вказівки з поширеними запитаннями [11], щоб пояснити підприємствам, що звітують, як взаємопов'язані стандарти GRI та ESRS. GRI також уклала Меморандум про взаєморозуміння з Фондом МСФЗ, згідно з яким ці дві організації співпрацюють з березня 2022 року, щоб забезпечити узгодженість і взаємодоповнюваність стандартів GRI та ISSB.

Угода відображає важливість забезпечення сумісності та взаємозв'язку, що орієнтовані на користувача базової інформації щодо сталого розвитку, яка відповідає його потребам, з інформацією, призначеною для задоволення потреб більш широкого кола заінтересованих сторін. Фонд МСФЗ та GRI визнають значний суспільний інтерес в узгодженні, де це можливо, їхніх відповідних робочих програм, термінології та вказівок, допомагаючи зменшити тягар звітності для компаній та подальшу гармонізацію звітності про сталий розвиток на міжнародному рівні [12].

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження встановлено, що найпоширенішими у використанні (хоча і не обов'язковими до застосування) є стандарти GRI, оскільки вони забезпечують комплексний підхід до розкриття інформації про дотримання цілей сталого розвитку та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище, суспільство та економіку. Зазначені стандарти детально описують суттєві теми в розрізі більшості галузей економіки, за яким підприємства мають розкривати інформацію. В свою чергу відносно нові ESRS є обов'язковими для великих компаній та всіх підприємств, акції яких котируються на біржі ЄС.

Стандарти ISSB, що містять рекомендації CDSB, SASB та TCFD, забезпечують розкриття фінансово значущої інформації про сталість діяльності підприємства, що важливо для інвесторів. Ці стандарти є частиною загальної сукупності МСФЗ і у свої положеннях будуть взаємопов'язані з GRI та ESRS.

Звичайно, звітування за ESRS українськими підприємствами може стати позитивним елементом під час прийняття рішення про вступ України до ЄС. Однак можна стверджувати, що вітчизняним підприємствам у формуванні звітності зі сталого розвитку варто орієнтуватися на GRI, адже вони є більш ґрунтовними. А перехід на ESRS або стандарти ISSB не буде «болісним» для вітчизняних суб'єктів господарювання після вступу до ЄС, оскільки усі досліджені стандарти між собою значною мірою узгоджені. Вважаємо, що для зручності українських підприємств варто розробити методичні рекомендації щодо впровадження GRI, що і є перспективою подальших досліджень.

References:

1. *GRI Standards*, [Online], available at: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
2. GRI (2024), *GRI 1: Foundation 2021*, Effective date 01.01.2023, Global Reporting Initiative, Amsterdam, 39 p.
3. GRI (2024), *GRI 2: General Disclosures 2021*, Effective date 01.01.2023, Global Reporting Initiative, Amsterdam, 58 p.
4. GRI (2024), *GRI 3: Material Topics 2021*, Effective date 01.01.2023, Global Reporting Initiative, Amsterdam, 30 p.
5. EFRAG, «The first set of ESRS – the journey from PTF to delegated act», [Online], available at: <https://www.efrag.org/lab6>
6. «Questions and answers on the adoption of European Sustainability Reporting Standards», *Commission European*, [Online], available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_4043
7. BDO, *Sustainability at a glance. European sustainability reporting standards (esrs)*, [Online], available at: <https://www.bdo.ua/getmedia/00f28032-df2b-443c-a9c0-65f7b1df80cc/Sustainability-At-a-Glance-ESRS-2023-07-31-Delegated-Act.pdf>
8. GRI, «European Commission signals ESRS alignment with GRI», [Online], available at: <https://www.globalreporting.org/news/news-center/european-commission-signals-esrs-alignment-with-gri/>
9. «Sustainable finance: Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards», *Commission European*, [Online], available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/MEX_23_4044
10. GRI, «GRI welcomes role as “co-constructor” of new EU sustainability reporting standards», [Online], available at: <https://www.globalreporting.org/news/news-center/gri-welcomes-role-as-co-constructor-of-new-eu-sustainability-reporting-standards/>
11. GRI, «GRI and the European Sustainability Reporting Standards (ESRS) – Q&A», [Online], available at: <https://www.globalreporting.org/media/q10htdar/q-and-a-gri-and-the-esrs.pdf>
12. IFRS (2022), «IFRS Foundation and GRI to align capital market and multi-stakeholder standards to create an interconnected approach for sustainability disclosures», [Online], available at: <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/03/ifrs-foundation-signs-agreement-with-gri/>
13. «International Sustainability Standards Board», *Wikipedia, the free encyclopedia*, [Online], available at: https://en.wikipedia.org/wiki/International_Sustainability_Standards_Board#cite_note-0-1

14. EcoAct, «An introduction to ISSB's new International Sustainability Disclosure Standards (IFRS SDS)», [Online], available at: <https://eco-act.com/blog/issb-disclosure-standards/>
15. «Climate Disclosure Standards Board (CDSB)», *IAS Plus*, [Online], available at: <https://www.iasplus.com/en-gb/resources/sustainability-en-gb/cdsb>
16. SASB, «SASB Standards overview», [Online], available at: <https://sasb.ifrs.org/standards/>
17. IFRS, «ISSB and TCFD», [Online], available at: <https://www.ifrs.org/sustainability/tcfd/>
18. [Online], available at: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf>
19. [Online], available at: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s2-climate-related-disclosures.pdf>
20. Aljajawy, T.M.A., Dolab, Y. and Alkhfajy, E.J.A. (2022), «The Role of Global Reporting Initiative (GRI) for Achieving Sustainability Reporting», *Studies in Systems, Decision and Control*, Cham, pp. 273–288, doi: 10.1007/978-3-031-10212-7_24.
21. Tenuta, P. and Cambrea, D.R. (2022), «ESG measures and non-financial performance reporting», *Corporate sustainability*, Cham, pp. 27–57, doi: 10.1007/978-3-031-11491-5_3.
22. Mougnot, B. and Doussoulin, J.-P. (2023), «A bibliometric analysis of the Global Reporting Initiative (GRI): global trends in developed and developing countries», *Environment, development and sustainability*, doi: 10.1007/s10668-023-02974-y.
23. Van den Hurk, A. and Van der Klooster, I. (2024), «The European Commission's Sustainable Finance Action Plan and Other International Initiatives», *Sustainable Finance in Europe*, Cham, pp. 17–95, doi: 10.1007/978-3-031-53696-0_2.
24. Kaminioti, E., Kottaridi, C. and Economidou, C. (2021), «Bioeconomy and Corporate GRI Reporting: a Case Study Analysis», *Circular Economy and Sustainability*, Vol. 2, No. 1, pp. 383–399, doi: 10.1007/s43615-021-00114-0.
25. Van Dijk, L., Hijink, S. and In 't Veld, L. (2024), «Corporate Sustainability Reporting», *Sustainable Finance in Europe*, Cham, pp. 185–210, doi: 10.1007/978-3-031-53696-0_6.

Селецька Дар'я Олегівна – здобувач вищої освіти ступеня «доктор філософії», асистент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка».
<https://orcid.org/0000-0003-2812-1691>.

Наукові інтереси:

- організація та методика бухгалтерського обліку маркетингових послуг;
- облікове забезпечення формування ESG-звітності.

Seletska D.O.

Regulatory framework for the formation of sustainability reporting

This article is dedicated to the study of the regulatory framework for the formation of sustainability reporting, the relevance of which is determined by the increasing impact of enterprises' activities on the environment, society, and the economy. To date, the formation of sustainability reporting for Ukrainian enterprises is not mandatory, but in the context of enhanced European integration, understanding international and European reporting standards becomes critically important. The aim of the research is to review the current regulatory framework for the formation of sustainability reporting and to develop proposals for its implementation in the activities of Ukrainian business entities. The article analyzes the standards of the Global Reporting Initiative (GRI), European Sustainability Reporting Standards (ESRS), and the standards of the International Sustainability Standards Board (ISSB).

GRI offers universal, thematic, and sectoral standards that provide a comprehensive approach to disclosing information about the impacts of an enterprise on the economy, society, and the environment. The ESRS standards, which have become mandatory for large companies and enterprises whose shares are listed on EU stock exchanges, aim at harmonizing sustainability reporting within the framework of the European Green Deal. ISSB standards, which include recommendations from SASB, TCFD, and CDSB, ensure the disclosure of financially significant information for investors.

The analysis showed that all three systems of standards are largely aligned with each other, which facilitates the process of transition between them for enterprises. The use of GRI standards in Ukraine can serve as a basis for further transition to ESRS and ISSB standards in the event of Ukraine's accession to the EU. The article emphasizes the importance of developing methodological recommendations for the implementation of GRI for Ukrainian enterprises.

The conclusions of the study indicate the necessity of actively implementing international sustainability reporting standards in Ukraine to enhance transparency, stakeholder trust, and strategic enterprise management.

Keywords: sustainable development; sustainability reporting; GRI; ESRS; ISSB; social responsibility; non-financial reporting; ESG.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2024.